

ОТРИМАННЯ ЗГОДИ ДИТИНИ ПРИ УКЛАДЕННІ ДОГОВОРУ ПРО ПАТРОНАТ ЯК УМОВА ДОГОВОРУ

Лешанич Л.В.,
юрист

Стаття 253 Сімейного кодексу України визначає передумову укладення договору про патронат –отримання згоди дитини, якщо дитина досягла такого віку, що може її висловити. Проте, законодавство не містить положення, яке вказує на вік, з досягненням якого дитина може висловлювати свою думку. Вважаємо за необхідне доповнити Сімейний кодекс України нормою, яка б визначала такий вік дитини, з досягненням якого дитина може висловлювати свою думку.

Ключові слова: патронат, дитина, вік, договір, умова договору, згода.

Статья 253 Семейного кодекса Украины определяет предпосылку заключения договора о патронате - получение согласия ребенка, если ребенок достиг такого возраста, что может его выразить. Однако, законодательство не содержит положение, которое указывает на возраст, с достижением которого ребенок может выражать свое мнение. Считаем необходимым дополнить Семейный кодекс Украины нормой, определяющей такой возраст ребенка, с достижением которого ребенок может выражать свое мнение.

Ключевые слова: патронат, ребенок, возраст, договор, условие договора, согласие.

Article 253 of Family Code of Ukraine determines the conditions for the conclusion of agreement on patronage - obtaining the consent of the child if the child reached the age in which can express their opinion.. But, legislation does not contain provisions specifying the age, with the achievement of which the child can express their opinion. We consider it necessary to supplement the Family Code of Ukraine with a principle that would identify a child's age, with the achievement of which the child can express their opinion.

Keywords: patronage, child, age, agreement, conditions of the agreement, consent.

Патронат над дітьми – це оновлений інститут сімейного законодавства України, який передбачався ще Кодексом законів про сім'ю, опіку, шлюб і акти громадянського стану УРСР 1926 р., але не отримав на той час широкого застосування. Міжтим, сучасний стан життя

зберігає не тільки необхідність в існуванні вже апробованих практикою форм влаштування дітей, позбавлених батьківського опікування – усиновлення, опіки та піклування, дитячих будинків сімейного типу, прийомних сімей тощо, а вимагає розширення кола таких форм, що

насьогодні знайшло своє закріплення в інституті патронату над дітьми.

Патронат – альтернативна форма влаштування дитини, яка є сиротою або з інших причин позбавлена батьківського піклування, в сім'ю іншої особи (патронатно-вихователя) з метою сімейного виховання.

В основі виникнення патронату над дітьми лежить фактичний склад, до якого входять: 1). визнання дитини сиротою або такою, яка з інших причин позбавлена батьківського піклування; 2). договір про патронат; і 3). передача дитини в сім'ю патронатного вихователя.

Зазначимо, що договір про патронат, зокрема, умови договору досліджували чимало науковців, а саме – Н.А. Аблітіпова «Проблеми правового регулювання сімейних форм виховання дітей, позбавлених батьківського піклування» [1], В. І. Борисова «До питання про форми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, за сімейним законодавством України» [2], В.Ю. Євко «Патронат як вид влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування» [3].

Сьогодні проблема влаштування дітей-сиріт або дітей, позбавлених батьківського піклування є досить актуальною в нашій державі. Договір про патронат як форма влаштування дітей-сиріт або дітей, позбавлених батьківського піклування, порівняно з іншими формами влаштування дітей-сиріт або дітей, позбавлених батьківського піклування, являється новим поняттям в законодавстві України. Тому, незважаючи на значну кількість досліджень, багато питань у цій сфері ще й досі залишаються недостатньо розробленими та дискусійними.

Метою даної статті є визначити, чи отримання згоди дитини при укладенні договору про патронат являється істотною умовою договору.

Для досягнення зазначеної мети автор ставить перед собою завдання охарактеризувати зміст договору про патронат та дослідити умову отримання згоди дитини при укладенні договору про патронат.

Відповідно до ст. 252 Сімейного кодексу України (далі СК України) за договором про патронат орган опіки та піклування передає дитину-сироту або дитину, позбавлену батьківського піклування, на виховання у сім'ю іншої особи (патронатного вихователя) до досягнення дитиною повноліття, за плату [4].

Зміст договору про патронат становлять істотні, звичайні та випадкові умови договору.

Науковець С.Б. Булеца зазначає, що істотні умови – умови, які необхідні й достатні для укладення договору. За відсутності хоча б однієї з таких умов договір не може вважатися укладеним [5, с. 615].

Виходячи з цього, до істотних умов договору про патронат, безперечно, необхідно віднести предмет договору. Предметом договору про патронат є прийняття у сім'ю дитини, позбавленої батьківського піклування, для забезпечення її належним сімейним вихованням [6, с. 228].

До «звичайних» умов, якщо немає вказівки, що це істотні, відносять, наприклад, умови про термін виконання і ціну договору [5, с. 616]. Таким чином, до звичайних умов договору про патронат необхідно віднести ціну та строк дії договору.

Оскільки договір про патронат є відплатним, то однією із звичайних його умов є ціна, яка визначається розміром грошового утримання патронатного вихователя.

Звичайною умовою також можна вважати умову щодо строку дії договору, тобто строку, на який дитина передається під патронат. За загальним правилом дитина передається під патронат до досягнення нею повноліття.

Щодо випадкових умов договору, то С.Б. Булеца за-

значає, що вони включаються в договір за розсудом сторін та, так само, як і звичайні умови, вони не впливають на факт укладення договору і на його дієвість. Але на відміну від звичайних умов, які передбачаються безпосередньо законом і починають діяти внаслідок одного лише факту укладення договору, випадкові умови набувають юридичного значення лише тоді, коли вони включені самими сторонами в договір [5, с. 617]. Таким чином, до випадкових умов договору про патронат можна віднести місце, де буде проживати дитина, яка частина помешкання буде їй виділена особисто чи дитина буде користуватися помешканням разом з іншими членами сім'ї.

Відповідно до статті 253 СК України, на передачу дитини у сім'ю патронатного вихователя потрібна згода дитини, якщо вона досягла такого віку, що може її висловити.

Аналізуючи дану норму, неможливо зробити однозначний висновок, до яких з умов (чи до істотних, чи до звичайних) належить умова «отримання згоди дитини при укладенні договору про патронат».

Якщо дитина досягла віку, з якого вона може висловити свою думку – без отримання згоди такої дитини укладення договору про патронат є неможливим (за таких обставин, отримання згоди дитини – істотна умова договору). Якщо дитина не досягла віку, з якого в змозі висловити свою думку – договір про патронат укладається без її згоди (звичайна умова договору).

Ця ознака переплітається із нормою СК України, яка передбачає право дитини на те, щоб бути вислуханою батьками, іншими членами сім'ї, посадовими особами з питань, що стосуються її особисто, а також питань сім'ї (стаття 171 СК України).

Конвенція про права дитини у статті 12 зобов'язує держави-учасниці забезпечити дитині, здатній формулювати власні погляди, право вільно висловлювати ці погляди з усіх питань, що стосуються її, і цим поглядам має приділятися належна увага згідно з її віком та зрілістю [7, с. 348].

Проте, який вік вважається віком, з якого дитина спроможна формулювати власні погляди – законодавством не визначається.

Швейцарський психолог і філософ, відомий дослідженням психіки – Жан Піаже, досліджуючи моральні судження дітей у віці 5-7 років, зробив висновок, що у дитини в цьому віці змінюються моральні уявлення (від морального реалізму до морального релятивізму) [8]. Це означає, що в такому віці дитина здатна оцінити те чи інше явище, висловити своє ставлення до нього.

Також, в ст. 20 Закону України «Про загальну середню освіту» зазначається, що зарахування учнів до загальноосвітніх навчальних закладів здійснюється, як правило, з 6 років [9].

Виходячи з вищезазначеного, доцільно було б шестирічний вік дитини визначити законодавством як вік дитини, з якого вона здатна висловлювати свою думку. І внаслідок заповнення такої прогалини в законодавстві, при укладенні договору про патронат – отримання згоди дитини вважалось б істотною умовою договору.

Але, враховуючи те, що діюче законодавство на сьогоднішній день не встановлює вік дитини, з якого вона може висловлювати свою думку, необхідно зробити висновок, що умова отримання згоди дитини при укладенні договору про патронат не є обов'язковою і належить до звичайних умов договору про патронат.

Однак, вважаємо, що СК України (можливо, ст. 253 СК України) слід доповнити такою нормою, яка б визначала вік дитини, з якого вона може висловити свою думку. На нашу думку, ця норма повинна бути такого змісту: «Дитина вважається такою, що спроможна висловити свою думку, що може вплинути на виникнення

правовідносин, з досягненням шестирічного віку».

Вважаємо, що згода дитини повинна бути обов'язковою (істотною) умовою договору. За наявності в СК України вищезазначеної норми (що стосується

віку дитини, з якого вона може висловити свою думку), що заповнила би прогалину в законодавстві, така мета була б досягнута.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Аблятіпова Н.А. Проблеми правового регулювання сімейних форм виховання дітей, позбавлених батьківського піклування / Електронний ресурс: [Режим доступу]: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/uztnu/law/2008_2/019_ablyatipova.pdf
2. Борисова В. І. До питання про форми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, за сімейним законодавством України / Електронний ресурс: [Режим доступу]: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pz/2009_100/100_12.pdf.
3. Євко В.Ю. Патронат як вид влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування / Електронний ресурс: [Режим доступу]: http://www.nbu.gov.ua/portal/Natural/vkhnu/Pravo/2008_817/9.pdf
4. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 // Відомості Верховної Ради. –2002. – №21-22. –Ст.135;
5. Фазикош В.Г., Булеца С.Б. Цивільне право України: Загальна частина: Підручник. – К.: Знання, 2010. – 631 с.;
6. Борисова В. І., Жилінкова І. В. Сімейне право України: Підручник. –К.: Юрінком Інтер, 2006.–264 с.;
7. Ромовська З.В. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар.- К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003.-532 с.;
8. Розвиток моральної свідомості дитини 3-7 років / Електронний ресурс: [Режим доступу]: http://pidruchniki.ws/14980727/psihologiya/rozvitok_moralnoyi_svidomosti_ditini_3-7_rokiv;
9. Про загальну середню освіту: Закон України від 13 травня 1999 р. // Офіційний вісник України. – 1999. – № 23. – Ст. 1033.